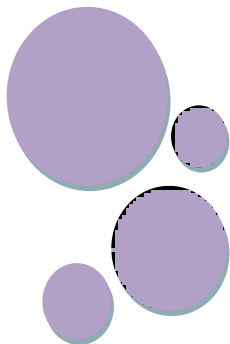

Chemie

Gymnázium, SOŠ a VOŠ
Ledeč nad Sázavou

Mgr. Petra Drápelová
Mgr. Jaroslava Vrbková

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

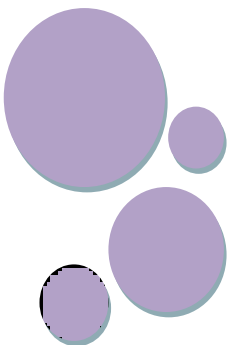
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ELEKTRONOVÝ OBAL ATOMU

VY_32_INOVACE_03_3_04_CH

Gymnázium, SOŠ a VOŠ
Ledeč nad Sázavou

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Elektron

---

je nositelem **základního záporného náboje**. Zvláštností elektronu je, že se (podobně jako jiné mikročástice) projevuje jako nejenom jako částice, ale i jako **vlnění**.

Elektron při svém rychlém pohybu kolem jádra vyplňuje určitý prostor jako **elektronový oblak**, který má elektrické a magnetické účinky. Elektronový oblak v obale atomu může existovat jen v určitých oblastech – **orbitalech**. V nich není možné určit přesnou polohu elektronu v daném okamžiku, ale jen **hodnotu pravděpodobnosti jeho výskytu**.

Orbital

---

je místo nejpravděpodobnějšího výskytu elektronu. Kreslí se jeho obrys.

V orbitalu existuje jeden nebo dva elektrony. Atomy mohou mít i neobsazené orbitaly.

Stav elektronu v obalu atomu se popisuje **čtyřmi kvantovými čísly**. *Tři* kvantová čísla charakterizují **orbital**, ve kterém je elektron, čtvrté kvantové číslo charakterizuje chování elektronu v orbitalu.

Hlavní kvantové číslo

---

se značí **n**, vyjadřuje energii elektronu. Nabývá hodnot 1 až 7.

Orbitaly, které mají **stejné hlavní kvantové číslo**, tvoří **jednu elektronovou vrstvu**.

Atomy dosud známých prvků obsazují elektrony 7 elektronových vrstev, které se označují čísly 1 až 7 nebo písmeny **K,L,M,N,O,P,Q**.

Maximální počet elektronů v každé vrstvě se rovná dvojnásobku počtu orbitalů, protože v jednom orbitalu mohou být maximálně dva elektrony.

Vedlejší kvantové číslo

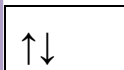
se značí **l**, určuje energii elektronu a rozhoduje o tvaru orbitalu. Nabývá hodnot od 0 až po $n-1$. Jednotlivé druhy orbitalů se liší i svým tvarem a označují se písmeny **s, p, d, f**.

Maximální počet elektronů v jednom orbitu vyjadřuje **Pauliho princip**:

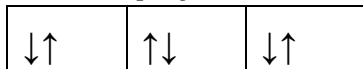
V orbitu mohou být nejvýše 2 elektrony s opačným spinem, které tvoří elektronový pár.

V jedné vrstvě může být pouze:

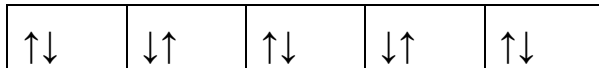
orbital **s** (maximálně 2 elektrony)

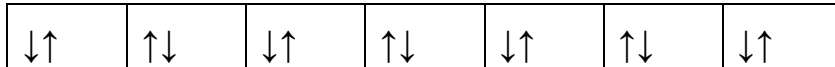
orbital **p** (maximálně 6 elektronů)

orbital **d** (maximálně 10 elektronů)

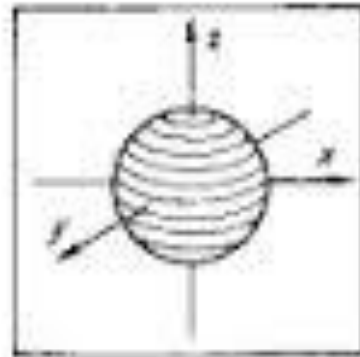
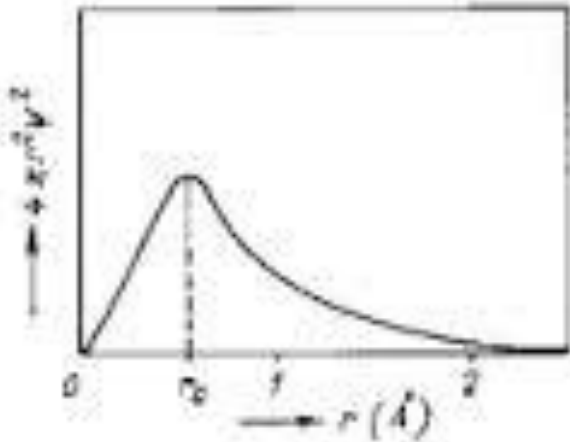

orbital **f** (maximálně 14 elektronů)

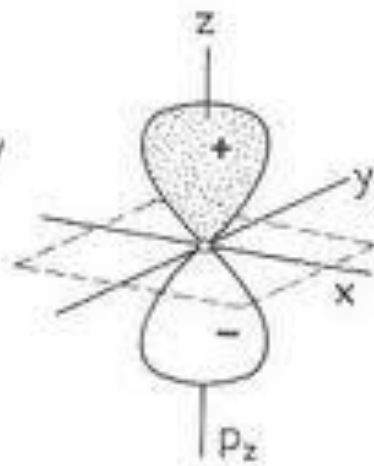
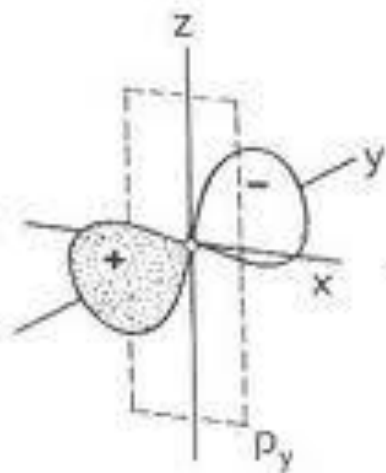
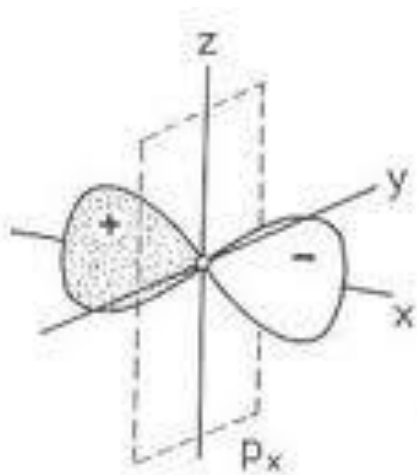
Tvary orbitalů:

s:

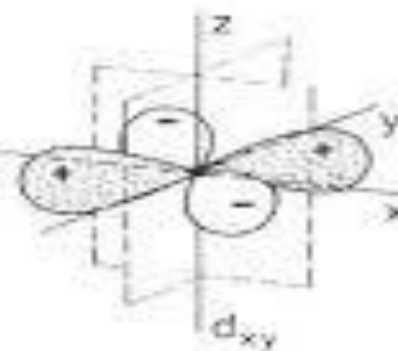
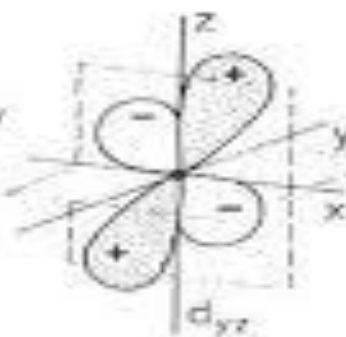
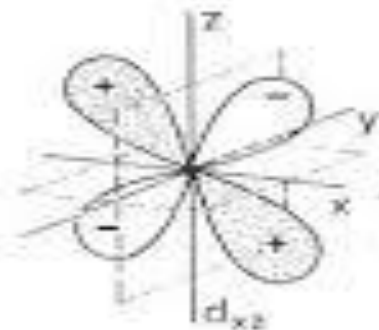
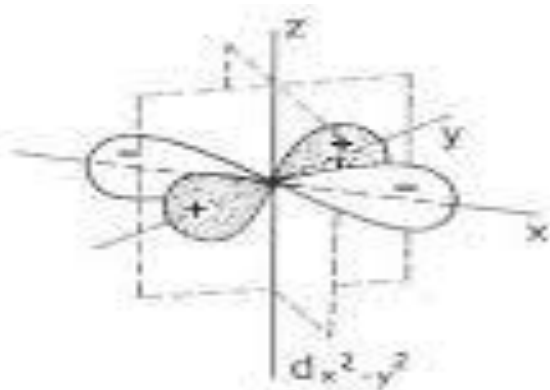
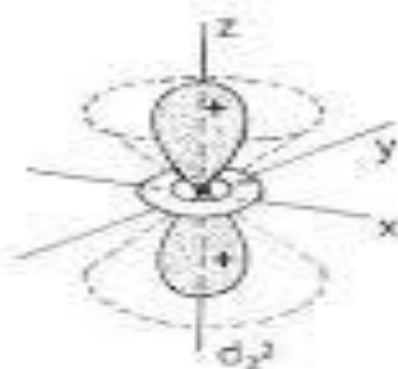

p:

d:

Elektronová vrstva	Hlavní kvantové číslo	Druhy orbitů	Maximální počet elektronů v orbitech s p d f	Maximální počet elektronů ve vrstvě celkem
K	1	s	2	2
L	2	s + p	2 + 6	8
M	3	s + p + d	2 + 6 + 10	18
N	4	s + p + d + f	2 + 6 + 10 + 14	32

Magnetické kvantové číslo se značí **m**. Určuje orientaci orbitalu v prostoru podle os na sebe kolmých: x , y , z . Podle toho rozlišujeme orbity p_x , p_y , p_z

Spinové kvantové číslo se značí **s**, charakterizuje rotaci elektronu, kolem vlastní osy. Nabývá hodnot $\pm 0,5$. Není charakteristikou orbitalu, ale elektronu.

PRAVIDLA PRO ZAPLŇOVÁNÍ ORBITALŮ

Pauliho princip výlučnosti – v jednom atomu nemohou být dva elektrony, které by měly všechna kvantová čísla stejná. Musí se lišit hodnotou spinu.

Hundovo pravidlo – v degenerovaných orbitalech vznikají elektronové páry teprve po obsazení každého orbitalu jedním elektronem. Nespárované elektrony v degenerovaných orbitalech mají stejný spin.

Výstavbový princip – orbitaly s energií nižší se zaplňují elektrony dříve než orbitaly s vyšší energií. (pravidlo $n + l$)

Odpovězte na otázky:

1) Hlavní kvantové číslo se značí ____ a může mít hodnoty ____.

2) Vedlejší kvantové číslo se značí ____ a nabývá hodnot ____.

3) K podslupkám označených písmeny zapište jejich číselné hodnoty

d: $l =$

f: $l =$

s: $l =$

p: $l =$

4) Elektronová vrstva, jejíž $n = 4$, má ____ podslupky označené ____

5) Seřad'te orbitaly podle rostoucí energie

2s, 3d, 1s, 2p, 4f, 3p, 3s _____

- 6) Orbital typu d má v prostoru _____ orientací.
- 7) Magnetické kvantové číslo určuje _____ .
- 8) Pro $n = 3$ nabývá vedlejší číslo l hodnot _____
- 9) Podle výstavbového principu se po 3p zaplňuje ____ orbital.
- 10) Ve 3. slupce může být nejvýše _____ elektronů.
- 11) Orbital f je ____ degenerovaný.

12) Umístěte do el. obalu 10 elektronů _____.

13) V elektronové vrstvě M jsou podslupky _____ s čísly _____.

14) Orbital f má v prostoru _____ orientací.

15) Degenerované orbitaly nazýváme orbitaly, které mají _____.

16) Zakreslete pomocí rámečků orbital **p**:

d:

f:

17) Zapište orbital f šesti elektrony

--	--	--	--	--	--	--

18) Zapište orbital d pěti elektrony

--	--	--	--	--

19) Zapište orbital p čtyřmi elektrony

--	--	--

20) Zakreslete pomocí rámečků umístění 15 elektronů.